

יו"ל לקראת מבחן "דרשו"
על הדף היומי, שיתקיים
אי"ה ביום שישי 10 בטבת.

סיכום הדף

סיכומי גפ"ת בהירים על סדר הדף

בבא מליעא

עה – קד

- לפניך סיכום שמטרתו **לסדר** את עיקרי הדברים העולים מן הגמרא; - חילוקי ופרטי הדינים.
- חילוקי הטעמים.
- דינים טעמים והלכות העולים מן התוס'.
- בכל מקום שנסמן כזה « מופיעה ההלכה.
- דברי רש"י שאין עליהם חולק שולבו בדברי הגמ' ללא ציון.

לע"נ סבתי מרת חנה ע"ה בת הגה"צ ר' שלום לופס ז"ל

נדפס על נייר חו"ל שאיך בו חשש חילול שבת

©

כל הזכויות שמורות
להערות והארות, תרומות והנצחות:
יוסף אוהנה
ברזיל 101 ירושלים
054-8416200

פקס: 1532-6521811
דוא"ל: 6521811@gmail.com

עָה

- לֹוה כּוּר חִיטִין וּקְצֵץ דְּמִים - בִּין הוּזְלוּ בִין הוּקְרוּ נוֹתֵן דְּמִיהֶם.
- לֹא קְצֵץ - הוּזְלוּ נוֹתֵן חִיטִין, הוּקְרוּ נוֹתֵן דְּמִיהֶם.
- סָאָה בְּסָאָה; לְהַלֵּל - אֲסוּר אֲפִי יֵשׁ לוֹ וְאִלּוּ הַלּוּיִי עַד שִׁיבּוּרָא בְּנוֹ אוֹ עַד שְׁאִמְצָא מִפְּתַח.
- לְרַבְּנָן - מוֹתֵר, לְרַב הוּנָא - וְלוֹה רַק כִּנְגַד מָה שִׁישׁ לוֹ.
- לְר' צִיחָק - אֲפִי יֵשׁ לוֹ כֹּל שֶׁהוּא לֹוה כִּמְה שְׁרוּצָה. « וְכֵן הִלְכָה (תּוֹס').
- בְּנֵי חֲבוּרָה הַמְּקַפְּדִין זַע"ו (שְׁמַקְפִּידִין לְהַלּוּת זַע"ו בְּמַדָּה בְּמִשְׁקַל וּבְמִנְיָן);
- א. עוֹבְרִין (בְּשֵׁט וִיו"ט) מִשּׁוּם מַדָּה. לְפִי א' בְּתוֹס' - דָּאֲסוּר לְהַזְכִּיר שׁוּם מַדָּה.
- לְפִי ב' בְּתוֹס' - אֲסוּר לְהֵם לּוֹמֵר מְלֵא כְּלֵי זֶה אֲפִי בְּלֹא הַכְּרוֹת מַדָּה.
- ב. וְעוֹבְרִין מִשּׁוּם מִשְׁקַל. לְפִי א' בְּתוֹס' - דְּמִתּוֹךְ שְׁמַקְפִּידִים שׁוֹקְלִים בְּמֵאזְנִים וְאֲסוּר.
- לְפִי ב' בְּתוֹס' - אֲסוּר לְהֵם אֲפִי בִיד, דְּמִדְּקָדְקִים הִרְבָּה.
- ג. וְעוֹבְרִין מִשּׁוּם מִנְיָן. תּוֹס': לְר"ח - כְּגוֹן שְׁאִמְר לְקַחַת כ' אֲגוּזִים וְאִלּוּ גַם אֲנִי אֲקַח כ'.
- א"ב - שְׁאִמְר אֲמַנְהָ אֲגוּזִים שְׁאִתְּנָה נוֹטֵל וְאִטּוֹל כֵּן גַם אֲנִי.
- לְבָה"ג - שְׁאִסוּר לְהַזְכִּיר סְכוּם מִנְיָן, דְּהִינּוּ שְׁלַחַך י' וְעַכְשָׁיו עוֹד י' וְאִלּוּ סָךְ הַכֹּל לְקַחַתִּי כ'.
- ד. וְעוֹבְרִין מִשּׁוּם הַלּוּאָה, דָּאֲסוּר לְקַחַת בְּלִשׁוֹן הַלּוּאָה שְׁמָא יִכְתּוּב.
- ה. לְהַלֵּל, עוֹבְרִין מִשּׁוּם רִיבִית, דָּאֲסוּר אֲפִי לְלוּת כְּכַר וְלִהְחִזִּיר כְּכַר אִ"כ עֲשֵׂהוּ דְּמִים.
- וְלְרַבְּנָן מוֹתֵר; לְרִש"י - דְּלֹא הַחְמִירוּ כ"כ בְּאִיסוּר סָאָה בְּסָאָה.
- לְתוֹס' - אוֹ כִי מַחְלִי עַל דְּבַר מוּעֵט וְנוֹתְנִין שְׁלֹא בְּתוֹרַת רִיבִית.
- תּוֹס': וְסַתֵּם בְּנֵי אָדָם מְקַפְּדִים הֵם, חוּץ מִטְּבַח שְׁאִינּוּ מְקַפִּיד אֲצֵל הַרְגִיל לִיקָח מִמֶּנּוּ.
- ת"ח מוֹתֵרִים לְלוּת זַמ"ז בְּרִיבִית, דִּידְעֵי דָּאֲסוּר וּמִתְּנָה יְהִי אֲהַרְדִּי. תּוֹס': וְדוּקָא דְּבַר מוּעֵט.
- לְרַב יְהוּדָה - מוֹתֵר לְהַלּוּת בְּנֵי וּבְנֵי בִיתוֹ בְּרִיבִית לְהַטְעִימָן טַעַם רִיבִית, שִׁידְעוּ כִּמְה מִצְטַעֵר הַלּוּה.
- « לְהַלְכָה - אֲסוּר, דָּאֲתִי לְמַטְרָךְ.
- אֲסוּר מִשּׁוּם רִיבִית; רִיבִית בְּמִלְאכָה כִּנְגַד מְלָאכָה, רִיבִית מוּקְדַּמַּת, רִיבִית מְאוּחַרַת, רִיבִית דְּבָרִים.
- הַמְלוּה בְּרִיבִית - עוֹבֵר מִשּׁוּם ה' לְאִוּיִן, עַל שֶׁשֶׁם וְנוֹתֵן וְלוֹקַח וְנוֹשֵׂה וְנוֹתֵן מְכַשׁוּל.
- הַלּוּה - עוֹבֵר מִשּׁוּם ג', דְּכַתִּי ב"פ לֹא תִשְׁיַךְ וְעַל שְׁנוֹתֵן מְכַשׁוּל.
- עֵרַב וְעֵדִים - עוֹבְרִים רַק מִשּׁוּם "לֹא תִשְׁמִיּוּן". תּוֹס': וְאִם אִינּוּ מְלוּה בְּלֹא עֵרַב וְעֵדִים עוֹבְרִים גַם אֲלִפְנֵי עֵיזוֹר. וְלַחֲכָמִים, אִף הַסּוֹפֵר עוֹבֵר.
- ג' צוּעֵקִין בְּב"ד שֶׁל מִטָּה וְאִינּוּ נְעַנְיָן, שְׁהֵם גִּרְמוּ לְעֲצֻמָּן:
- א. הַמְלוּה מְעוֹתָיו בְּלֹא עֵדִים.
- ב. הַקּוֹנֵה אֲדוֹן לְעֲצֻמוֹ; וְ"א שְׁתוּלָה נִכְסִיו בְּנִכְרִי. וְאח"כ הַנִּכְרִי תוֹבְעוֹ.
- וְ"א שְׁכוֹתֵב נִכְסִיו לְבְּנָיו בְּחַיָּו.
- וְ"א שְׁבִישׁ לִיָּה בְּעֵיר זֹו וְאִינּוּ הוֹלֵךְ לְעֵיר אַחֲרָת.
- ג. מִי שְׁאִשְׁתּוֹ מוֹשֵׁלֵת עֲלָיו.

פֶּרֶק שִׁישִׁי - הַשׁוֹכֵר אֶת הָאוֹמְנִין

- תּוֹס': אוֹמֵן - בִּין שְׁכִיר וּבִין קַבְלָן. פּוֹעֵל - דוּקָא שְׁכִיר יוֹם.

עו

• הטעו זה את זה.

- י"א דמיירי שבעה"ב אמר לתת להם ג' והוא אמר להם ד' ואמר שכרם על בעה"ב; או שמדובר שיש נשכרים בג' ויש בד' ויש להם תרעומת שאם ידעו שיש רק ג' לא היו נשכרים. או שמדובר בפועל שהוא בעל הבית ולא מסכים לעבוד בפחות מד'. או שמדובר בפועלים שטוענים שעשו עבודה טובה יותר כדי לקבלם.
 - וי"א דמיירי שבעה"ב אמר לתת ד' והוא אמר להם ג' - שנותן ג', ויש תרעומת משום "אל תמנע טוב מבעליו".
 - וי"א דכוונת המשנה שחזרו בהם פועלין שאין להם אלא תרעומת, ומיירי דוקא כשימצאו עוד להשתכר ורק שיש להם טורח בחיפוש.
 - אמרו פועלים כמו שאמר בעל הבית: כשאמר בעל הבית בג' ושליח בד' - נותן ד', דרעתיהו אעילויה ודוקא כשאמר שכרם עלי אבל באמר על בעל הבית נותן ד'.
 - אמר בעל הבית בד' ושליח בג' - ספק.
 - עילויה דבעל - היינו מה שאמרה האשה לשליח.
 - חזר בעה"ב - ידו על התחונה.
 - חזרו פועלים; לרבנן - יד בעה"ב על התחונה ויתן להם כפי מה שעשו גם בנתייקרה העבודה בינתיים.
 - ומ"מ גם שהוקר לא נותן להם יותר ממה ששוה בשעת הסיכום.
 - לר' דוסא - יד פועל על התחונה ויתן להם כפי מה שנשאר לעשות, שאם הוקר השער נותן להם קצת ואם הוזל נותן להם כפי שעשו.
 - שכרם לחרוש וירד גשם; ראו את הקרקע מראש וברור שעליה דיברו - ההפסד עליהם דמזליהו גרם.
 - לא ראו הקרקע - ההפסד עליו, דאיבעי ליה להודיע (ומי יימר דלהך שדה שכרם).
- עז**
- שכרם להשקות וירד גשם; לא סירייה לארעא - ההפסד של הפועלים, דלא היה לו להודיעם.
 - סירייה לארעא - לתי' א' בתוס' - ההפסד של פועלים.
 - לתי' ב' בתוס' - ההפסד של בעה"ב.
 - בא נהר; ההפסד של בעה"ב, דהיה לו להודיעם (ואפי' הם בני אותה עיר ותוס').
 - תוס': אריס שהתנו שכרו וירד גשם, לרב יוסף - לא מקבל מה שקצץ, כפועל.
 - שכרם להשקות ופסק הנהר; איז רגיל לפסוק - הוי מכת מדינה ואין משלם שכרם.
 - רגיל לפסוק - בני אותה עיר - מפסידים, שהיה להם לידע.
 - בני עיר אחרת - יתן שכרם.
 - שכרם וגמרו מלאכתן באמצע הזמן - יכול ליתן להם מלאכה אחרת אך לא יותר קשה.
 - ואם אין לו - יתן שכר כפועל בטל.
 - באכלושי דמחוזא (דאי לא עבדי חלשי) - נותן להם שכרם שלם.
 - לר' דוסא; לתי' א- בין בשכירות בקבלנות יד פועל על העליונה. ורב ס"ל הכי בקבלן ולא בפועל.
 - לתי' ב'- ר' דוסא איירי בקבלנות, דפועל רחמנא אקיל גביה ד"עבדי הם" ולא עבדים לעבדים.
 - מכר שדהו באלף זוז ונתן לו מהם מאתיים וחזר בו מוכר - נותן לו קרקע שווה מאתיים;
 - לר' נחמן בר יצחק - מעידית שבקרקע שמכר לו דקנסום.
 - לר' אחא בריה דר' איקא - מעידית שבכל נכסיו, דהוי כניזק כיון שהוצרך למכור נכסיו בזול לקנות קרקע גדולה כזו.
 - קנה שדה ופרע מקצת הדמים, כשמוכר עייל ונפיק אזוזי - לא קנה כלל.
 - לא עייל ונפיק אזוזי או עייל ובמוכר שדהו מפני רעתה - קנה.

עח

- פועלין שלא באו לעשות מלאכתן בדבר האבד - שוכר עליהן עד כדי שכרן.
- ואם באת חבילה לידו (כלי עבודה של הפועלין) - שוכר עליהן כפי ערך החבילה, ואינו אסמכתא.
- שכר חמור להוליך בבקעה והווליך בהר והוחמה - פטור, דאין האונס בא מחמת הפשיעה.
- תוס': ובהלך לעיר ובא ארי ודרס - חייב, דהוי אונס מחמת הפשיעה, דשמא היה מוליכין למקו"א או היה מתקיים בו "גם את הארי וגו'".
- שכר חמור להוליך בדרך אחת והווליך באחרת;
 - מתה מחמת אויר- חייב, והיינו שידוע שאותו יום היה כאן אויר משונה (תוס').
 - מתה מחמת עייפות (אובצנא) - חייב.
- הכישה נחש- חייב, ואם אין מצוי נחשים בבקעה - הוי תחילתו בפשיעה וסופו באונס.
- שינה מבקעה לבקעה- בכולהו חייב חוץ מנחש כשאין דרך שיהיה שם (תוס').
- הוחלקה בבקעה- פטור, ובהר חייב.
- הוחמה בבקעה- חייב, ובהר פטור.
- לר"מ שכל המעביר על דעת בעל הבית פושע חייב בכל שינוי ששינה.
- צדקה - מותר לשנותה לאחרת ואפי' בא ליד גבאי.
- מגבת פורים - אסור לגבאי לשנותה לצדקה אחרת וקונה בהן עגלים ושוחט והמותר יפול לצדקה.
- העני: לת"ק ולרשב"ג- מותר לו לעשות בהן כרצונו.
- לר' יעקב בשם ר"מ- אסור לו לקנות דבר אחר אא"כ התנה כמעמד אנשי העיר.
- עני שקיבל סלע מבעה"ב ליקח חלוק לא יקח טלית, לר"מ משום דמשנה מדעת בעל הבית.
- השוכר חמור ונטלוהו באנגריה (לעבודת המלך);
 - לרב: באנגריה חוזרת פטור, באינה חוזרת חייב להעמיד לו חמור אחר.
- לשמואל: נטלוהו בדרך הילוכה (לרש"י- שהולך לאותה דרך. לתוס'- שלא מחפשים בבתיים אלא רק בדרך) - פטור.
- לא בדרך הילוכה (לרש"י- שהולכים בדרך אחרת. לתוס'- שמחפשים בבתיים) - חייב.

עט

- השוכר את החמור והבריקה - אומר לו הרי שלך לפניך. ואם שכרה לירכב עליה או לכלי זכוכית, לר"ש בן אלעזר חייב להעמיד חמור אחרת שמא תפול בגשר או תשליכנו באחת הפחתים.
- שכר חמור ומת בחצי הדרך; אם יש ליקח בדמיו חמור אחר - יקח.
- ואם אין בדמיו ליקח - לשמואל- ישכור בדמיו.
- לרב- לא ישכור דלא מכלינן קרנא.
- אין בדמיו ליקח או לשכור - ישלם חצי, ואין לו עליו אלא תרעומת.
- מת בכיתו של משכיר - צריך ליתן חמור אחר דהיינו שימכור את הנבילה ויוסיף כסף ויקנה חמור אחר.
- שכר ספינה וטבעה בחצי הדרך;
 - בספינה זו ויין סתם- לא יתן כלום, ואם נתן יטול חזרה.
 - בספינה סתם ויין זה- גם אם לא נתן יתן.
 - בספינה סתם ויין סתם- יתן מחצה, לתוס'- מחצה מכל הסכום.
- לריב"ם- ספק אם רק ממה שכבר הלך או מהכל.
- בספינה זו ויין זה- אם נתן לא יטול ואם לא נתן לא יתן, דיד תובע על התחונה.
- שכר ספינה ופרק בחצי הדרך; אם מוצא להשכיר כאן - פטור. ואם יש ריעוע בספינה כשהוציא חייב.
- אם אין מוצא להשכיר כאן - חייב לשלם לו דמי דרך שלימה.

- 'פרקיה לטועניה בגויה' - יש לו תרעומת ופטור;
לרש"י - היינו כשהוסיף משא באמצע הדרך ויש לו תרעומת דצריך לקנות חבלים ארוכים יותר כדי להוריד החפצים, אן משום שינוי דעת שהיה סבור לילך מהר יותר.
- לר"ח - שמכר הסחורה לאדם אחר, ויש לו תרעומת במה שמוציא את כליו של ראשון, אן משום שינוי דעת שהשני יכול להיות פחות נוח.
- לריב"ם - שהוציא החפצים והביא של אחר אחד אחד שאין ריעוע בספינה, ויש לו תרעומת אם ירבה בסחורה דצריך לחבלים ארוכים יותר, אן משום שינוי דעת שבכל זאת יש קצת ריעוע.
- שכר את החמור לרכב עליו איש - לא תרכב עליו אשה.
 אשה - ירכב איש, וגם תרכב אשה מעוברת ואפי' היא מינקת.
- שוכר חמור, כששכח לקנות אוכל - בין שוכר ובין משכיר לא מניחים יותר ממזונות של אותו היום. כשלא שכח - שניהם מניחים כמה שצריך.
- כששכח רק מאכסניא לאכסניא - שוכר מניח לכל הדרך שאין דרכו לטרוח, ומשכיר שדרכו לטרוח מניח רק של אותו יום.
- לגירסת הגמ' - מינקת עם ולד שוקלת יותר ממעוברת. לר"ת - מעוברת שוקלת יותר ממינקת עם ולד.

פ

- פועלים שחרשו ונשכר הקנקן - לרב פפא - זה שמחזיק במרדע משלם, שבו מכוונים הפרה.
לרב שישא ב"ר אירי - זה שמחזיק בקנקן משלם. « וכן הלכה. »
 ואם המקום מוחזק באבנים שניהם משלמים, לרש"י - מספק מי שברו.
לתוס' - דשניהם פשעו שהיה להם להודיע.
- שכר לחרוש בבקעה וחרש בהר - כשא"א לחייב את הפועלין כגון שהמשכיר שכר את הפועלין - חייב.
 מכר פרה או שפחה ויש בה מום: סנפו ב"ר מומיז הרבה - הוי מקח טעות.
- היו בה כל המומיז - אינן זה מקח טעות
אמר לו מום זה ועוד מומיז - כיון שהדגיש את המום לא הוי מקח טעות.
- תוס': סימפון בעבדים ליכא; לרש"י - דסבר וקיבל.
לר"ת - דיש קול וליכא למיחש להכי.
- הוסיף על משאו ומת; גמל - בסאה חייב, דתוספת משא הוא אחד משלושים.
 חמור - בג' קבין חייב.
 ספינה - בקטנה לתך, כסתם ספינה כור, ובגדולה ג' כורין.
 הוסיף ממין אחר שמשקלו פחות: לאביי - שיעורו כמו במינו, שהנפח קשה כמשאוי.
- לרבא - בתר משקל אזלינן ואינו חייב א"כ השווה משקל השעורין למשקל החיטין שהנפח מכביד.
- אדם ששכרוהו למשקל מסוים והוסיף:
לאביי ורבא - פטור שהיה לו לשומטו דבן דעת הוא, וצריך ליתן לו תוספת שכר. ואם חבטו לאלתר והווק חייב כשהוא יתר מקב.
- לרב אשי - כל שהוסיף על קב חייב כיון שהפועל סבור שחולשה בעלמא אחזתו.
 • אומן הוי ש"ש, משום שנהנה שתופס את שכרו בידו שלא כשאר אומנין שעושים בבית בעלים.

פא

- אומן שאמר לבעה"ב טול שלך והבא מעות - הוי ש"ח.
 הבא מעות וטול את שלך - הוי ש"ש.
 גמרתיו - הוי ש"ח, ולא מיחייב משום דתפיס אאגריה כיון שלא משתכר עתה (תוס').
- שואל ששלח החפץ למשאל - חייב עד שיבוא לידו.
 שלח אחר גמר ימי שאילתו - פטור מדין שואל וחייב כש"ש הואיל ונהנה מהנה, וכן בשלח כלים לבית חמיו ולא קיבלו בחזירתו הוי ש"ש דנהנה.

- אמר לחבירו שמור לי ואשמור לך - הוי שמירה בבעלים ופטור. שמור לי היום ואשמור לך למחר - הוו שומרי שכר. השאילני היום ואשאילך למחר - לא הוי שואל אלא ש"ש. מיגו במקום אנן סהדי: לרבא - אזלינן בתריה. לאביי - הוי מיגו במקום עדים.
- שמור לי ואמר לו הנח לפני - שומר חינוס. הנח לפניך - לא הוי שומר כלל. הנח סתמא - ספק אי הוי שומר חינוס.
- הכניס שור לחצר בעה"ב ברשות; לרבנן - הוי ש"ח, דחצר הוי מקום מיועד לשמירה. לרבי - לא הוי שומר, וביקש רשות משום דהוי חצר שלו.
- הלוהו על המשכון: כששנה כנגד החוב - לרש"י - הוי ש"ש. לתוס' - מחלוקת כדלקמן.
- כשאינו שנה כנגד כל החוב - לר' עקיבא - הוי ש"ש. ולשמואל הוי שואל לר"ע. לר' אליעזר - הוי ש"ח.
- משכון שלא בשעת הלוואה - לר' יצחק קני ולכו"ע הוי ש"ש. מלוה בשטר - לרש"י - לעולם כשאבד המשכון איבד מעותיו. לתוס' - רק במלוה שלא בשעת הלוואה.
- משכון שלא בשעת הלוואה - קני ליה. בשעת הלוואה - לא קני. ולר' יצחק, אלים שיעבודיה ליחשב כגבוי לפרוזבול, וכמיוחד לאחר לענין בל ימצא (תוס').

פב

- לשמואל, אם הניח משכון ואבד, אפי' שנה פחות מהחוב - איבד את כל החוב. לתוס' - הלכה כשמואל. לר"ח - אין הלכה כשמואל.
- תוס': לרש"י בשבועות - שמואל מיירי בדלא פירש מידי אבל כשפירש שלא יאבד הכל לא מיירי. לר"ת ור"ח - שמואל מיירי דוקא שפירש שיאבד הכל אבל בדלא פירש לא.
- פלוגתייהו דר"א ור"ע במשכון אי הוי ש"ש או ש"ח; אן בדר' יצחק דס"ל דבע"ח קונה משכון. אן בדשמואל דס"ל דבאבד המשכון אבדו מעותיו. אן בשומר אבידה אי הוי ש"ח או ש"ש.
- אן במלוה על המשכון (לרש"י - שצריך להשתמש בו. לר"ח - שיהיה לו מהיכן ליפרע) אי הוי ש"ש דנהנה או דמצוה עביד והוי ש"ח.
- לר' יצחק דמלוה קונה משכון; לרש"י - חייב באונסין. לתוס' - חייב רק בגניבה ואבידה, ומשום שקונה לקדש בו אשה.
- מעביר חבית ממקום למקום ונתקל ושברה; לר' מאיר: לתנא דידן - נתקל לאו פושע ובין ש"ש ובין ש"ח פטור בשבועה. לתנא דב"ק - נתקל פושע ובין ש"ש ובין ש"ח חייב.
- לר' חייא בר אבא: נתקל יש לו להתחייב, ותקנו לר"מ שבועה ושיפטר כדי שישכימו להעביר חביות. לר' יהודה: נתקל הוי כעין גניבה וש"ש חייב וש"ח ישבע.
- במקום שעדים מצויין; לתנא דמתני' - יכול ליפטר בשבועה, ככל שומר. לאיסי בן יהודה - בעי' דווקא עדים לראיה. « וכן הלכה.
- תוס': אדם המזיק חייב באונס כעין אבידה - דהיינו רוח לא מצויה, ופטור כעין גניבה - דהיינו נתקל.

פג

- פועלין ששכרו חבית ואין להם כסף - "למען תלך בדרך טובים" ולא יגבה מהם. וישלם שכרם משום "אורחות צדיקים תשמור".

פרק שביעי – השוכר את הפועלים

- שכר פועלים סתמא – הכל כמנהג המדינה בין לענין להשכים בין לאוכל ואפי' אם הוסיף על שכרם, ואם קצץ כפי מה שקצץ (תוס').
- 'פועל בכניסתו משלוי': לרש"י – היינו כניסתו לעיר, ר'בחזרתו' היינו בשעה שנכנס בערב שהוא זמן שלו (ובבית המקדש משום כבודו מקדמי טפי').
- לר"ח – היינו בכניסתו למלאכתו בהליכתו בבוקר צריך לצאת מוקדם.
- וה"מ כשאמר לו ששוכרו כפועל דאורייתא, אן בסתמא כשאין מנהג, אבל כשיש מנהג הכל כפי המנהג.

פד

- תוס': הפוגע באשה שעולה מטבילתה אוחזתו רוח זנונים, אן דוקא כשפוגע ולא בקביעות. אן דוקא כשהיא ערומה.
- בזרעו של יוסף לא שולט עין הרע; אן מדכתי' "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין" וקרינן עולי עין. אן מדכתי' "וידגו לרוב בקרב הארץ" כדגים שמכוסים במים ואין העין שולטת בהן.
- קרו לריש לקיש 'רבי' (קודם שפגש בר' יוחנן), לרש"י – רבן של ליסטים.
- לתוס' – שהיה ת"ח לפני שהיה ליסטים.
- סכין חדשה: לריש לקיש – מקבלת טומאה משיצחצה במים.
- לר' יוחנן – משיצורף בכבשן.
- תוס': ישנה שנעשית חלודה: סף – משישופנו. סכין – משישחיונה.

פה

- ג' ענותנים הן: רשב"ג – שקרא לעצמו שועל ולרשב"י ארי.
- יונתן בן שאול – שאמר לדוד שימלוך.
- בני בתירא – שהביאו נשיאותם להלל.

פו

- שיער לבן שקדם לבהרת טהור. ספק אם קדם; לפי הקב"ה – טהור (לפי מה שכתוב בתורה).
- למתיבתא דרקיעא – טמא.
- תוס': אין מורדיין לפני התיבה למי שקורא לאלפין עיינין, מיהו אם אי אפשר מורדיין.
- פסק מזונות במקום שנהוג ליתן מזונות – ע"כ בא להוסיף הרבה דאל"ה למה פסק.
- בסעודת שלמה היו ברבורים אבוסים; לרב – שאובסין אותן בעל כרחן.
- לשמואל – שאבוסים ועומדים מאליהם.
- לר' יוחנן – שלא הוכרחו לטרוח בגידול אפרוחין.
- לתלמוד בבלי – המלאכים לא אכלו אצל אברהם אלא רק נידמו כאוכלין.
- תוס': לאליה רבה – אכלו ממש מפני כבודו של אברהם.
- ג' מלאכים באו לאברהם: מיכאל – לבשר לשרה שתלד, ואחר שסיים שליחותו הציל את לוט.
- ולבראשית רבה – רפאל הציל את לוט (תוס').
- רפאל – לרפאות את אברהם.
- גבריאל – להפוך את סדום.

פז

- שואלין את הבא על בשלום אשתו, אבל אין שולחין שלום לאשה אפי' ע"י בעלה.

- אמר לפועלין פת קטנית - צריך ליתן להם פת עשויה מקטנית.
- פת וקטנית - צריך ליתן להם גם פת וגם קטנית.
- פועל אוכל מן התורה מהרגע שאינו צריך לקרקע עד שתגמר מלאכתו למעשר.
- למסקנא מ"חרמש" יליפי' לרבות כל דבר חרמש דפועל אוכל, והדר יליפי' מ"קומה" כל דבר קומה.
- גזל עכו"ם; בב"ק - פליגי אם מותר או אסור בהפקעת הלוואה, וגזל גמור לכו"ע אסור.
- בהמקבל - איכא מ"ד דאפילו גזל שרי.
- ובמקום חילול ה' לכו"ע אסור לגזול.
- "כי תבוא" - יליף "ביאה ביאה" מלא תבוא עליו השמש דמיידי דוקא בפועל.
- "בכרם רעך" - למ"ד גזל עכו"ם אסור - יליף "רעך" ולא עכו"ם.
- למ"ד מותר - אתי למעוטי הקדש, דס"ד דכמו שהתיר איסור גזל התיר הקדש.
- "ואכלת" - ולא מוצי'.
 "ענבים" - ולא ענבים ודבר אחר.
 "כנפשוך" - שאין "לא תחסום" בפועל, ולא ילפי' בק"ו משור שאין אתה מצווה להחיותו.
 "שבעך" - ולא אכילה גסה.
 "ואל כליך לא תתן" - בשעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית דהיינו גמר מלאכה.

פח

- חיוב מעשר הוי מידי דמידגן;
- חיטין ושעורין: למ"ד א' - הוי כזיתים וענבים דלקמן.
- למ"ד ב' - חייב במעשר משנגמרה מלאכתו.
- זתים וענבים: חצר שהכלים נשמרין בה - לר' יוחנן - קובעת מן התורה, דכתי' "ואכלו בשעריך".
- לר' ינאי - מרבנן, דמדאו' בעי בית "ביערת... מן הבית".
- חצר שאין כלים נשמרים בה - קובעת מרבנן, דכתי' "ביערת... מן הבית" דומיא דבית.
- התחיל לאכול בחוץ ונכנס לחצר: לר' יהושע - לא יגמור.
- לר' אליעזר - בחצר שאין הכלים נשמרים לתוכה יגמור.
- מקח; לרש"י - קובע גם כשלא נגמרה מלאכתו. לתוס' - רק כשנגמרה מלאכתו.
- תאנה העומדת חוץ לחצר ונופה לחצר; פועל - חייב (מרבנן דהוי לקוח).
- בעל הבית - אם קוטף הרבה - פטור כשאוכל באמצע, דעיניו בתאינתו.
- אם קוטף רק שתיים - חייב דעיניו במה שבידו.
- תאנה העומדת בחצר ולוקט בחצר; פועל - חייב.
- בעל הבית - לרש"י - חייב דעיניו בתאינתו שבפנים.
- לתוס' - פטור, דעיניו בתאינתו המחוברת שפטורה.
- "תבואת זרעך" - ולא לקוח; לר"ת - לקח קודם מירוח חייב, לאחר מירוח פטור.
- לריב"א - לקח קודם מירוח פטור, לאחר מירוח חייב שכבר נתחייב.
- תבואת עכו"ם: לקח ממנו קודם מירוח - חייב, לאחר מירוח - פטור.
- תוס'; חיטין ושעורין שנכנסו לבית כשאין ממורחין שוב אין מתחייבים במעשר אף אחר מירוח.
- בין אדם ובין שור אוכלין בין בתלוש ובין במחובר. אולם שור שחסמו חייב ואדם שחסמו פטור מ"כנפשוך". לתי' א' - אדם בתלוש ילפי' מדכתי' קמה ב"פ באם אינו ענין למחובר.
- לר' אמי - אדם בתלוש ילפי' מדכתי' "כי תבא בכרם רעך" ומי לא עסקינן ששכרו לכתף.
- לרבינא - דילפי' שור שור משבת לרבות שאר בהמות לחסימה, וכתי' שור להקיש חוסם לנחסם, ומהכא ילפי' אדם בתלוש ושור במחובר.

פט

- חלב וגבינה נחשבים גידולי קרקע כיון שהבהמה ניונית מן הקרקע אולם אין פועל אוכל בהם כיון דאינם בני "דיש".

- "דיש" - דוקא גידולי קרקע.
ודוקא אחר גמר מלאכה (ואף מנכס בבצלים לא מיקרי גמר מלאכה כיון דעיקר דעתן על המחבור).
ודוקא שלא נגמרה מלאכתו למעשר, ובדבר שיש חלה אוכל עד שלא תגמר מלאכתו לחלה.
- גם בדבר שאין בו מעשר מן התורה, ואף אם אין בו מעשר כלל כגון חו"ל - פועל אין אוכל כשנגמרה מלאכתו, כיון שלא המעשר גורם אלא גמר המלאכה.
- בודל בתמרים - אין אוכל דנגמרה מלאכתו. ובתוחלני (לא מבושלות) - אוכל.
- נתחייבו בחלה מיד כשנכנסו לארץ, ובמעשר לאחר ז' שכבשו וז' שחילקו.
- פועל לא יאכל בענבים ודבר אחר; לרש"י - בכל גווני.
- לתוס' - רק בשלא ראוי לאכול בלי דבר אחר.
- מלח: לרש"י - לא הוי כדבר אחר. ומ"מ איכא גווני דקובע למעשר, כדלקמן.
- לתוס' - הוי כדבר אחר ואסור כשאין ראוי לאכילה בלי מלח.
- הבהוב באור: ספק, לרש"י - בכל גווני הוי ספק.
- לתוס' - אם ראוי לאכול בלא זה - מותר.
- פועל לא ימתק באור ויספות במלח כשיש ביטול מלאכה.
- לענין מעשר; ל"אב"י - בארץ - קבעה ספיטא - ואסור בכל גווני.
- בחו"ל - לא קבעה ספיטא ושרי בכל גווני.
- לרבא - בין בארץ ובין בחו"ל, אחת אחת - שרי אף במלח ובמקח.
- שתיים שתיים - במלח או במקח - קובע למעשר ואסור.
- בלא מלח ובלא מקח - שרי.
- קציצה, לרש"י - מיירי כשלא אמור לאכול וקוצץ שיאכל.
- לר"ח - מיירי שאמור לאכול וקוצץ שלא יאכל יותר מדאי.

ז

- פרות המרכסות בתבואה (שדשין אותה אחר שרונה במים ויבשה);
תבואה העומדת ללחם - עובר ב"בל תחסום", דלא נגמרה מלאכתו למעשר.
תבואה העומדת לקליות - אין עובר ב"בל תחסום", דנגמרה מלאכתו למעשר.
ומפני מראית העין תולה לה בטרסקלין שבפיה מאותו המין, ולרשב"ג - תולה כרשינין.
- פרה הרשה;
בתרומה קודם מירוח (כגון הקדים בשיבולין) - מותר לחסום, לרש"י - דאינו "דיש" רגיל שדש קודם מירוח.
לתוס' - "דיש" בעי שראוי לאכילתו.
- במעשר ראשון - ממון הדיוט ואסור.
- במעשר שני - לר' מאיר - ממון גבוה ושרי.
- לר' יהודה - ממון הדיוט ובתוך חומת ירושלים - אסור.
- חוץ לחומת ירושלים שאינו ראוי לאכול שם - שרי לחסום.
- תרומת מעשר דמאי - אסור לחסום מספק.
- גידולי תרומה - תרומה, גזירה שמא ישהה מליתן לכהן, א"נ שישהה תרומה טמאה.
- גידולי מעשר - חולין, דלא חיישינן שישהה כיון שיש פדיון.
- גידולי טבל - חולין, ושרי לאוכלן עראי אף שלפני שזרע מירח וכבר נתחייבו במעשר.
- נפשט שפרה שהאוכל מזיק לה מותר לחסום.

- אמירה לנכרי: אכול נבילה – שרי דיכול להאכילו אפילו בידים (תוס').
- עשה מלאכה בשבת – אסור מדרבנן דשבת הוי אסור סקילה. וה"ה יו"ט דגזרו אטו שבת (תוס').
- חסום פתי ודוש בה – תבואה שלך; לרש"י – ספק בגמ'. לתוס' – מותר.
- תבואה שלי; לרש"י – אסור. לתוס' – ספק בגמ'.
- אמר לנכרי לעשות מעשה שגם לנכרי אסור – קונסין אותו שהרי עבר בלפני עיור.
- אמר לנכרי לסרס בהמתו – למ"ד בן נח לא מצווה על הסירוס – ספק בגמ' אי שרי.
- למ"ד בן נח מצווה – הוי לפני עיור וקנסוהו שימכור הבהמה לאחר (וספק בגמ' אי בנו קטן הוי כחחר).
- אין לדרוש בפרה חסומה, וה"מ כשהוא חסמה בחוץ אבל נחסמה מאליה – ספק.
- הרביץ ארי מבחוץ – הוי חסימה, רביץ ארי – ספק.
- העמיד בנה בחוץ – י"ג דאסור, וי"ג דהוי ספק. עמד בנה בחוץ – ספק.
- ספק אם מותר ליתן לבהמה אוכל בשעת הדישה כדי שלא תאכל מן הדישה, וכן אם מותר ליתן עור על התבואה שלא תראה.
- החוסם פרה ולא דש בה הוא אלא אחר – פטור החוסם וחייב הדש, דלא תדוש בחסימה קאמר רחמנא.
- נעשה מעשה ע"י דיבורו (חסימה ומימר): לר' יוחנן – נחשב מעשה.
- לריש לקיש – לא נחשב מעשה. תוס': מיהו ר"ל ס"ל כר' יהודה דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו.
- תוס': דיבור בלא מעשה: למ"ד לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו – פטור, חוץ מנשבע ומקלל חבירו.

צא

- חוסם פרה ודש בה: לר"מ דלוקה ומשלם – חייב מלקות וד' קבין לחמור.
- לרבנן דאינו לוקה ומשלם – לרבא – חייב לצאת ידי שמים.
- לר' פפא – גם בידי אדם חייב, דמתחייב מלקות רק בחסימה ומוזנות כבר במשיכה.
- אתנן אסרה תורה אפילו בא על אמו דהוי קלב"מ, וע"כ דחייב בדיני שמים דאל"ה הוי מתנה.
- א"נ לא סגי במה שחייב בדיני שמים אלא משום דאי תפיס לא מפקינן.
- אין לשין עיסה בחלב ולא טשין תנור באליה שהפת נעשית בשרית – שמא יאכל בטעות בשר בחלב.
- ואם לש או טש הפת אסורה, והתנור אסור עד שסיקנו (וצ"ע למה לא סגי בקינוח. תוס').
- מין במינו – מותר להכניס מכחול בשפופרת, דבעבדיתה טריד. ובעבדים שפופרת אסור.
- מין ושאינו מינו – מותר להכניס לדיר, ואסור להכניס מכחול בשפופרת.
- דש בידיו ולא ברגליו או איפכא; לרבנן – אוכל, דכתי' "כי תבוא בכרם רעך" כל דהו.
- לר' יוסי – אינו אוכל, דבעי דומיא דשור.
- ובתרגומי ואוויזין שדשין בידיהם: ספק אי סגי במה שהוא ככל כחם.
- דשין גם בכנפיהם; י"א בתוס' – שאוכלין, וי"א – ספק.
- עד שלא הלך הפועל שתי וערב בגת לא מיקרי תחילת מלאכה ביין דאין הפעולה ניכרת ביין. אבל שרי לאכול עיבים, דבזה נחשב כבר שהתחיל במלאכה כיון שניכר בענבים.
- עושה מלאכה במין אחד – לא יאכל ממין אחר.
- עושה מלאכה במין מסוים – ספק בגמ' אם יכול לאכול מאותו מין במקום אחר. וכשהיא תבואה ארוכה ודאי שיכול לאכול מקצה אחד אף שעושה מלאכה בקצה השני.
- ספק בגמ' אי מהלך כעושה מעשה.
- אף שאין פועל אוכל כשאין עושה מלאכה, מ"מ תיקנו חכמים שיכול לאכול כשהולך מגפן לגפן כדי שלא יבטל ממלאכתו.

צב

- חמור עד שהיא פורקת אוכלת מתבואה שעליה, ואסור להאכילה בידים.

- פועל ששכרוהו לקישות אחת:
לתנא קמא - אוכלה, ואף דליכא למיתב לכלי בעל הבית.
לר"א חסמא - אין פועל אוכל יותר מכדי שכרו ד"כנפשך" בדבר שמוסר נפשו עליו דהיינו שכרו.
לחכמים - י"א דאף שאוכל יותר מכדי שכרו מ"מ אין אוכל את כל מלאכתו.
- פועל ששכרוהו לכמה אשכולות; לר' אסי - אוכל אפילו אשכול ראשון שבצר, וכן לת"ק.
לחכמים - י"א דאין אוכל אשכול ראשון שבצר דכיון שעתידי ליתן לכלי בעל הבית אין אוכל עד שיתחיל ליתן.
- לחכמים אף שאוכל יותר מכדי שכרו, י"א דמלמדין אותו שלא יהיה רעבתן כדי שישכרוהו.
- רב מצא במגילת סתרים לר' חייא שלא יסי בן יהודה כל אדם רשאי לבוא לזכרם ולאכול - והיינו רק אם יעשה מלאכה כפועל.
- פועל; י"א דמשלו אוכל, לרש"י - דזכי ליה רחמנא בשכר פעולתו.
לתוס' - דכששכרו כאילו התנה עמו שיאכל.
- וי"א דמשל שמים אוכל, דלא זיכה לו קרא אלא מה שהוא אוכל.
נפק"מ, אי מצוי ליתן לאשתו ובניו, ואי מצוי לפסוק שלא יאכלו בניו ובנותיו הקטנים כשעברו הם.
פועל שהוא נזיר - לא יאכלו אשתו ובניו משום גזירה שלא יעבוד בכרם כדי שלא יבוא לאכול.
תוס': פועל חולה - לא יתן לאשתו ובניו, ואפי' למ"ד משלו הוא אוכל, כיון שלא ראוי הוא לאכילה.
- שכר פועל לקצות בענבים (תוס': במקום שדרך לקצות דעדיין לא נגמרה מלאכתו, א"כ אף שאין דרך כיון שכך מחשבתו) - אוכל ופטור ממעשר.
- ואם התנה שיאכל בנו (לרש"י - שיאכל עם האב בשכר פעולת האב. לתוס' - במקום אב) - הבן חייב לעשר;
למ"ד משלו אוכל - דמחזי כמקח.
- למ"ד משל שמים אוכל - כיון דמה שבנו אוכל לא זכי הוי מקח ממש.
שכר פועלין לעשות בנטע רבעי לא יאכלו, ואם לא הודיעם יפדה ויאכלו דמחזי כמקח טעות.
גמר מלאכה למעשר ביין; לרבנן: י"א - משירד לבור.
- לדב"ר הושעיא - שירד לבור ויקפה (שיצופו החרצנים על פי הבור).
לר"ע: י"א משיקפה.
- וי"א משנתן בחביות וישלה (הוציא הרתיחות לקצף).

צג

- שומרי פירות; במחובב: לרב - אין אוכלין מן התורה אבל אוכלין מדרבנן.
לשמואל - אין אוכלין כלל.
- בתלוש: לרב - אוכלין מן התורה דמשמר כעושה מעשה.
לשמואל - אוכלין רק מדרבנן דמשמר לאו כעושה מעשה.
- משמר פרה אדומה טמא - או משום שמשמר כעושה מעשה או משום גזירה שמא יזיז עצם.
- ש"ש דנטר כדנטרי אינשי, לרבה - פטור, דהוי אונס, לאפוקי חזני מתא (שומרי העיר בלילה) דאיבעי ליה לנטורי נטירותא יתירא דסמכי עליהו.
- לר' חסדא ורבה ב"ר הונא - חייב דלהכי יהיב ליה אגרא לנטורי נטירותא יתירא.
- תחילתו כעין גניבה ואבידה וסופו באונס - פטור אף למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב.
- נגנבה באונס והוכר הגנב; שומר שכר - עושה עמו דין ואין נשבע.
- שומר חנם - רצה נשבע רצה עושה עמו דין ואין נשבע.
- זאב אחד - אינו אונס, ובשעת משלחת זאבים לר' יהודה הוי אונס.
- שני כלבים - אינו אונס, ומשני רוחות לר"מ הוי אונס.
- ליסטים - אינו אונס, ובמזוין הוי אונס דגולן מסר נפשיה לקטלא.

צד

- שואל - מתנה להיות כשומר חנם בלא קנין כיון דמעיקרא לא שיעבר נפשיה.
- ש"ח - מתנה להיות כשואל ובעי קנין או דבהנאה שסומכין עליו גמר ומקני.

- מעשה קודם לתנאי, לתוס' – לר"מ לא הוי תנאי, לרבנן הוי תנאי.
לרש"י בקידושין – לכו"ע לא הוי תנאי.
- תנאי שאי אפשר לקיימו, לרבנן – הוי תנאי.
לר' יהודה בן תימא – לא הוי תנאי.

פרק שמיני – השואל את הפרה

- שאל פרה והיו הבעלים משועבדים לו באותה שעה – איכא פטור ד'בעליו עמו'. בין שנשתעבד קודם ובין שנשתעבד יחד עם הפרה, דהיינו; או שאומר לו לא תקנה עד משיכת הפרה.
או שהבהמה בחצירו ונשתעבדו יחד.
- תוס': צריך שיתחיל במלאכה או שילך לעשות המלאכה כדי שיקרה שאול לבעלים ולא סגי באמירה.
- שואל חמור מש"ח. והיינו באגם שא"צ להאכילה ובשומר העיר, דכל ההנאה שלו.
או גם בבהמה שמאכילה, דרוב הנאה שלו.
- או בכלים, דלא בעי מזוני ונשמרים בביתו, דכל ההנאה שלו.
- ש"ש חייב באבידה; או מריבוי דגנוב יגנב, וכמ"ד לא ד"ת כלשון ב"א.
או דגניבה שקרובה לאונס חייב ק"ו אבידה שקרובה לפשיעה.

צה

- שואל חייב בגניבה ואבידה; או מק"ו דש"ש שפטור בשבורה ומתה, ולכך פטור בבעליו עמו משום דיו.
או מו' מוסף ד"וכי תשיג" מש"ש שחייב בגניבה ואבידה ופטור בבעלים.
- פשיעה בבעלים: פליגי ר' אחא ורבינא האם מקרא נדרש אלפני פניו דהיינו ש"ח ופטור או לא וחייב.
תוס': « ר"ח פסק דהלכה כמיקל ופטור.
- לרב המנונא – לענין בעליו עמו בעי' משעת שאילה עד שעת שבורה ומתה, שיעשה באותה מלאכה.
ובגמ' דחי לה – דצריך רק שעת שאילה ואפילו מלאכה אחרת.
- אם בעליו עמו לא ישלם: לר' יאשיה – משמע דוקא שבעליו עמו בשעת שבורה ומתה פטור.
לר' יונתן – משמע שאם בשעה אחת מהם בעלים עמו פטור.
- אם אין בעליו עמו שלם ישלם: לר' יאשיה – משמע שאין בעליו עמו בשניהם אבל ישנו באחד מהם פטור.
לר' יונתן – משמע שאם אין בעליו עמו אפילו בשעה אחת חייב.
- ולתרויהו אזלינן בתר שאילה, לת' א' – דשעת שאילה עדיפא דמחייב במזונותיה.
לרב אשי – מ"וכי ישאל... מעם רעהו" ולא רעהו עמו.
- קללת אב – "אביו ואמו קלל";
לר' יאשיה – אפי' בסתמא בעי לחלק אביו מאמו.
- לר' יונתן – משמע כל אחד בפני עצמו עד שיפרט הכתוב יחדיו;
לרש"י – כדמצינו בשור וחמור.
- לתוס' – שור וחמור איצטריך לקשור במחרישה, ומסברא ידיענן דמשמע כל אחד בפני עצמו.

צו

- ספק בגמ' אם חייבין באונסין: א. שאל פרה לרבעה, דלא שיילי הכי אינשי.
- ב. שאל ליראות, דאין ממנוא דמתהני מיניה.
- ג. שאל לשימוש של פחות משו"פ, דאין ממנו.
- ד. שאל שתי פרות לשו"פ, דאין ממון בכל אחת בפנ"ע.

- ספק אם יש פטור של בעליו עמו:
- א. שאל פרה משני שותפין ונשאל לו אחד, דליכא בעליו אלא בפלגא.
- ב. שאלו שני שותפין ונשאל הבעלים לאחד, דליכא כולו שואל אלא בפלגא.

- שאל מאשה (תוס': דאין הבעל יכול להשאיל בלא רשותה, א"ב ששאל מהבעל נכסי מלוג של אשה) ונשאל לבעל: לר' יונתן - הוי שאילה בבעלים כיון דהוי שלו דקנין פירות קנין הגוף.
- לריש לקיש - לא הוי בבעלים דקנין פירות לאו קנין הגוף.
- שאל מן הבעלים ונשאל לו שלוחו: לר' יאשיה - לא מהני, דכתי' תרי זימני "בעליו" דוקא.
- לר' יונתן - מהני, דשלוחו של אדם כמותו.
- עבד שנשאל - יד עבד כיד רבו והוי שאילה בבעלים. תוס' צט ע"א: וה"מ כששאל את הרב ובא העבד במקומו אבל שאל את העבד מעיקרא לא הוי בבעלים, דהוי כשואל ב' פרות דעבדו כבהמתו.
- נפק"מ אי בעל שואל הוי או שוכר - כששכרה היא פרה ונישאת אליבא דר' יוסי שנחשב הבעל כשומר של הבעלים, דאי כשואל - משלם באונס. ומסקינן דהוי כלוקח ופטור, ומ"מ בפשיעה חייב דהוי כש"ח.
- בעל בנכסי אשתו; כשאין פסידא - הוי לוקח
- תוס': כשיש פסידא - לאלמנה - נחשב רק כשוכר
- דאחריני - כשיש בידם שלא להגיע לזה הוי כלוקח.
- בעל שהכניסה לו אשתו הקדש בנכסי מלוג - לא מעל, דאיטורא לא נחא ליה דליקני, ואף היא לא דלא ברצונה מכניסה, וגם ב"ד לא תקנו שהוא כלוקח אלא על מה ששלו, ולכך לא קנה ולא מעל עד שיוציא.
- אין שמין לשואל; לרש"י - דעת רב דשואל אין שמין לו השברים כלל וצריך לשלם כלי שלם.
- לר' שמואל - אין צריך לשלם כלי שלם ורק שאם הוזלו השברים מפסיד השואל.
- לריב"ם - כר' שמואל, ומוסיף שאם משלם בשברים מהני אבל לא מגלים לו שאפשר.

צ"ז

- לר"א שמין לגנב וגזולן ומקבלים תשלום הנבילה. תוס': דס"ל שינוי לא קני; י"א כל שינוי.
- וי"א רק שינוי דממילא.
- רב ותלמידים; אם ביד הרב לבחור מסכת - מוגדרים התלמידים שאולים.
- אם ביד התלמידים לבחור מסכת (כגון ביומי דכלה) - הרב נחשב שואל.
- שאלה חצי יום ושכרה חצי יום או ששכר יום ושאל יום או ששכר אחת ושאל אחת;
- בברי וברי - פטור בשבועה
- בברי ושמא - חייב לשלם כדלקמן.
- בשמא ושמא - יחלוקו.
- בשמא וברי - פטור מלשלם ומלישבע.
- תוס': גלגול שבועה - רק בנתבע טוען ברי, ואין מיגו שיכול לטעון שמא דכשאומר שמא נראה כמשקר.
- ותובע נמי בעי טענת ברי אם לא בדבר הדומה קצת שהוא אמת (ולתי' אחד בתוס' תמיד מגלגלין).
- תוס': הא דלא מתחייב לישבע במשנה ע"י גלגול ומתוך שאין יכול לישבע משלם;
- או משום דמיירי שמאמינו (במקום שאין חושבו למשקר).
- או משום דמיירי בטוען שמא דאין מגלגלין.
- תוס': מפקיד משיבע לשומר גם כשהמפקיד שמא - ובלבד שיהיה ברי שהוא שומר שלו, אבל כשיש ספק אם הוא שומר - פטור, ולכך באינו יודע אם שאלה או שכורה פטור.
- תוס': גם לסומכוס אולינן בתר חזקה דממונא היכא דליכא דררא דממונא.
- ברי ושמא; בברי טוב ושמא גרוע - לר' יהודה ור' הונא - ברי עדיף.
- לר' יונתן ור' נחמן - לאו ברי עדיף וישבע שבועת היסת שאין יודע.
- תוס': בברי גרוע ושמא טוב - לאו ברי עדיף. (גרוע' - שהיה לו לידע. טוב' - שלא היה לו לידע).
- ולאביי לר' יהודה גם ככה"ג ברי עדיף.
- למ"ד ברי ושמא ברי עדיף - מתני' דאיני יודע חייב מיירי בעסק שבועה ביניהם כגון שגם מודה במקצת.
- למ"ד לאו ברי עדיף - מיירי מתני' בכל גווני.

- לר"ת: בשבועה דאו' - לכו"ע אמרינן מתוך שאיל"מ, ואם שניהם חשודין ולא יכולין לישבע - יחלוקו.
בשבועה דרבננו - לא אמרינן מתוך. וביתומין; לרב ושמואל - לא אמרינן מתוך.
לר' אלעזר - אמרינן מתוך שאין יכול לישבע מפסיד
כיון שביתומין בעלילה מועטת לא מוציאין.
לר"י: לר' אבא - לעולם מתוך שאין יכול לישבע בין תובע בין נתבע משלם, וכן ס"ל לר' אלעזר.
לרב ושמואל - לר' יוסי - לא אמרינן מתוך « והלכה כר' יוסי, וכן סבר ר"נ.
לר"מ - אמרינן מתוך.

צח

- תוס': חשוד שמחויב שבועה - תקנו שכנגדו ישבע כדי שלא יבואו לתובעו ולחייבו ממון ע"י מתוך.
שבועת הפקדון;
לרמב"ח ור"ת בר אבא: בעי ג' פרות חדא דהודאה וחדא דנאנסו וחדא דכפירה, ד"כי הוא זה" דוקא
אפקדון כתיב.
תוס': לר' חייא בר יוסף:
לר"ת - בטענת נאנסו - בעי גם הודאה ולא בעי כפירה, ומדרבנן נשבע גם בלי הודאה.
בטענת כפירה - בעי הודאה ולא בעי נאנסו.
לריב"א - בטענת נאנסו - חייב גם בלי כלום.
בטענת כפירה - בעי גם הודאה.
- משכיר אומר שאלה מתה ושוכר אומר שכורה - מיגו שנשבע שוכר שמתה באונס מגלגלין עליו שבועה ששכורה מתה.
תוס': שכר וחזר ושכר - גזיה"כ היא שאם אחד מהם היה בבעלים פטור.
שאלה בבעלים ושכרה שלא בבעלים - ספק, דכיון דמישך שיכי חשיב נמי בבעלים או לא.
את"ל מישך שייך, שכרה בבעלים שאלה שלא בבעלים - ספק, האם משום דשייכא במקצת מהני וחשיב בבעלים או לא. לרש"י - את"ל שייכא במקצת אינה כמאן דשייכא בכלה - שאלה שבבעלים ושכרה שלא בבעלים - ספק אי הדרא לדוכתא קמייא או לא. שכרה בבעלים שאלה שלא בבעלים שכרה בבעלים - ספק.
לתוס' - את"ל שייכא במקצת כמאן דשייכא בכלה - ספק אי אמרינן תרי שייכי והדרא לדוכתא או לא אמרינן.
- משאיל ששלח שליח להביא לשואל את החפץ השואל;
אם אמר לו השואל שלח לי על ידו או שאמר משאיל הריני משלחה בידו והסכים השואל - חייב לשלם.
לא אמר לו שלח: בשכירו ולקוטנו של שואל - פטור.
בשליח שעשאו בעדים - לר' חסדא - חייב.
לרבה - פטור (רש"י).

צט

- שלח ביד עבדו - פטור.
ואם אמר שלח על ידו: בעבד עברי - חייב.
בעבד כנעני - פטור. ואם אמר לו הכישה במקל והיא תבוא, לרב - חייב.
לשמואל - פטור.
תוס': « והלכה כשמואל (וה"ה כשלא שילחה ביד שלוחו אלא הכישה במקל ובאה לחצירו).
תוס': הוציא בהמה מרשות המוכר, לסימטא - קנה. ואם היה החפץ הנקנה קודם בסימטא לא קנה.
לרשות הרבים - לא קנה, א"נ דלענין להתחייב באונסין מהני.

- שומרים; לענין חזרה: לר' הונא - מתחילת שימוש.
לר' אמי - מדאורייתא מהניא משיכה.
לר' אלעזר - תיקנו משיכה שלא יוכל לחזור.
תוס': לענין חיוב שמירה: ש"ח וש"ש - משעת אמירה מתחייבים.
שואל - במשיכה מדאורייתא.
- תוס': מעילה לא שייכא אלא במכוון להוציא מרשות מי שהוא, אבל כשסבור שלו הוא אינו יוצא לחולין.
תוס': משאיל לחבירו קורדום של הקדש - מעל כפי ששווה הנאת הביקוע בזמן השאילה, ובנתנו לחבירו שיהיה שלו לגמרי מעל לפי כולה.
שכירות קרקע נקנית בכסף שטר וחזקה.
- מזיק הקדש; מדרבנן - משלם קרן ולא חומש.
תוס': מדאורייתא - פטור, דילפי' חטא חטא מתרומה דכתי' ביה "כי יאכל" פרט למזיק.
- שומת נזק, לרש"י - שמין מה שאכלה מתוך בית סאה כאילו אכלה ערוגה מסאה, וסאה זו בשישים.
לתוס' - שמין הכמות הנאכלת בשישים, ואם אכלה פחות מסאה משלמים לפי חשבון של סאה בס'.
- הזיק חבילה של תמרים, שנמכרת במ"ט וכשמפריד מוכר כל אחד בזוז ויש בה נ';
להקדש - משלם נ' דא"ל חדא חדא מזבניא.
להדיוט - משלם מ"ט דמקלינן ביה לשום אגב השאר.
- הזיק חפץ שביום השוק שווה יותר;
לפני יום השוק: מחזיר לו חפץ כמותו.
אחרי יום השוק: היה לניזק מה למכור בשוק - משלם כשווי עתה.
לא היה לו מה למכור בשוק - משלם כשווי של יום השוק.

ק

- תוס': חזקת ממון בכל דוכתי מהני ואפילו בשמא ואף נגד חזקת מרא קמא.
בגודרות שאין להן חזקה או בשאר תפיסה - מהני רק במקום דררא דממונא וטענת ברי.
כשהחזק בודאי שהיה לו חלק בה מעיקרא (מוכר או בההיא דבכורות) - סגי גם בטענת שמא כשיש דררא דממונא.
- תוס': חזקת מרא קמא עדיפא משאר חזקות.
לסומכוס כשיש רק חזקת מרא קמא - יחלוקו אם יש דררא דממונא.
וכשיש מוחזק; לר' שמואל - המע"ה.
לתוס' - יחלוקו. ומודה תוס' שכשיש למוחזק גם חזקת דמעיקרא - המע"ה.
- לרבה בר רב הונא - גם בכרי וברי אמר סומכוס יחלוקו. לרבא - רק בשמא ושמא.
- א. טענו עבד גדול והודה לו בקטן - פטור, דמה שטענו לא הודה לו.
ב. טענו דמי עבד גדול והודה לו בדמי קטן - חייב שבועת מודה במקצת.
ג. טענו עבד גדול בכסותו והודה לו בעבד קטן בכסותו;
בכסות רגילה - פטור משבועה, דמה שטענו לא הודה לו.
בכסות גדולה (שאפשר להתיר ויש ויכוח כמה חייב) - ישבע שבועה דאו' על הכסות ובגלגול על העבדים (וקמ"ל שאין הבגר בטל לעבד).
- לר"מ - על קרקע אין נשבעין, על עבדים - נשבעין דהוו כמטלטלין, דדריש ריבוי ומיעוטי. תוס': ויש לו שום מיעוט על קרקע ולא על עבד. אולם גם עבדים נקנין בכסף כקרקע דלענין זה הוקשו.
לרבנן - אין נשבעין גם על עבד, דהוקש לקרקע.
- ענבים העומדות ליבצר; לענין שבועה: לר"מ - ככצורות דמיין. לרבנן - כקרקע.
תוס': לענין בעל חוב: לכו"ע ככצורות.
- מודה סומכוס כשיש שבועה דאורייתא דהמע"ה.
לענין שבת: לכו"ע כקרקע, והתולש חייב.

- מוכר זיתיו לעצים; אמר לו קנין לאלתר: כל מה שגדל למוכר.
- אמר לו כל היכא דבעית קנין: ללוקח.
- לא אמר לו כלום: עשו פחות מרביעית - למוכר.
- יותר מרביעית - תוך ג"ש ונעקרו בגושיהן - יחלוקו.
- לאחר ג' או נעקרו בלי גושיהן - לבעל הקרקע,
- דא"ל הוה נטענא התם.

קא

- זיתים שנעקרו ונטפו לשרה אחר וגדלו שם - אינו יכול ליטול זיתיו משום ישוב א"י.
- תוס': אולם נוטל דמי זיתיו כמו ששויים למכור בתורת עצי פרי.
- חוכר שדה מעכו"ם: בא"י - צריך לעשר. בסוריא - אין צריך.
- מקבל: אם יש קנין לעכו"ם בא"י - אין צריך. אין קנין - צריך (ר"י).
- מקבל שדה אבותי: אף למ"ד יש קנין צריך לעשר כדי שתהיה ברה בידו.
- ברה': לר"ש - ברורה, שמתוך שיקשה לו המעשר ירצה לקנותה מהעכו"ם.
- לר"ת - שתהיה בטילה אצל העכו"ם וימכרנה בזול.
- יורד לשרה חבירו; עשויה ליטע - נותן שכרו כפועל (אריס).
- אין עשויה ליטע - ידו על התחונה ונותן לו מה שפחות - שבח או יציאה.
- בנה חורבת חבירו: לרב ששת: לב"ש - יכול ליטול עציו ואבניו.
- לב"ה - לא.
- לרב נחמן: לר"ש ב"א - יכול ליטול.
- לרשב"ג - מחלו' ב"ש וב"ה. « והלכה כרשב"ג.
- לר' יוחנן: בכית יכול ליטול כר"נ. בשדה לא; י"א משום כחש ארעא - ואפי' בחו"ל.
- י"א משום ישוב א"י ודווקא בא"י.
- משכיר לחבירו ורוצה להפסיק השכירות, בין שוכר בין משכיר;
- בית: בימות החמה - צריך להודיעו ל' יום קודם.
- בימות הגשמים - צריך להודיעו י"ב חודש קודם.
- הודיעו בימות החמה בסופן וסוף הל' יום בימות הגשמים - אין יכול להוציאו עד הפסח.
- חגיגות: י"ב חודש.
- נחתומין וצבעין: ג' שנים, שהיקפן מרובה.
- אף שאין יכול להוציאו בימות הגשמים מ"מ יכול להרבות את תשלום השכירות כאשר נתיקרו הבתים.
- משכיר שהשכיר בית ולא הודיעו שצריך לצאת וחיתן בן וצריך לבית חתנות, אם לא היה יכול להודיעו יכול להוציאו.
- כל דבר שמעשה אומן - על המשכיר, כגון דלת ומנעול.
- אינו מעשה אומן - על השוכר, כגון סולם ומעקה.
- מזוזה - על השוכר ולא על המשכיר דחובת הדר היא, ואינה מעשה אומן דאפשר בגובתא דקניא.

קב

- כשיוצא לא יטול מזוזה מפני המזיקין. ובעכו"ם יטול.
- תוס': לר"ש - מזוזה מעומד. לר"ת - מיושב.
- זבל שבחצר מתורי דאתו מעלמא; בחצר שאין משתמרת - יכול השוכר ליטלן.
- בחצר משתמרת - שייך למשכיר דחצירו קונה שלא מדעתו, ואם הצמיד כלי בשולי פרה או שקלט באויר - של שוכר.
- אויר שאין סופו לנוח; כשאינן דבר שמפסיק בין החפץ לקרקע - ספק אם קונה.
- כשיש דבר שמפסיק - לא קנה.
- אסור לזכות בכינים כל זמן שהאם רובצת עליהם, שנאמר "שלח תשלח" והדר "הבנים תיקח לך".

- שכר בית לשנה ונתעברה - ממשיך השוכר לדור.
- שכרו ל"ב חודש - אינו ממשיך לדור.
- שכרו ב"ב דינר לשנה, דינר לחודש;
- לרב- תפוס לשון אחרון ואין השוכר ממשיך לדור.
- לשמואל- ספק, ומעמידים אצל המוחזק בשעת התביעה, ו"חלוקו' - בבא באמצע החודש.
- לר' נחמן- ספק, ומעמידים בחזקת מרא קמא דהיינו המשכיר כיון שהספק בקרקע.
- תוס': ר' יוסי ס"ל שאם אפשר אומרים תפוס לשון שניהם, ואם א"א הוא ספק.
- ואם אפשר לומר שמפרש דבריו אמרינן דבגמר דבריו נתפס.
- 'אי מהתם הו"א פירושי קא מפרש':
- לרש"י- 'איסתרא מאה מעי'- פ"י איסתרא חשוב ששוה ק' מעות, ולא משום שבגמר דבריו נחשב.
- לר"י- הו"א שבשוכר מפרש. וכן הו"א שבאיסתרא מפרש וניזיל בתר פחות שבלשנות.
- לר' שמואל- הו"א שכאן מפרש ומתכוון לומר שאם תתעבר השנה לא אשלם יותר.
- פדיון הבן; לפני ל' יום- אין נאמן לומר שפדאו, כיון שירא שימות.
- אחר ל'- נאמן שפרעה.
- ביום ל' עצמו- נאמן בשבועה.
- שוכר לפני שעבר זמנו הוא כלפני ל', שירא שיפול הבית. ביום סיום השכירות הוא כביום ל' עצמו.

קג

- שכר בית מחבירו ואמר לו נקיתת ה' שנים נאמן;
- לרש"י- מיירי שאין כתוב בשטר לא תחילת השנים ולא סופן ואומר המשכיר כבר גרת חמש שנים (ושאני ממלוה דהכא השטר בידו של שוכר רק כדי שלא יוכל משכיר לומר לקוחה בידו).
- לתוס'- שכתב בשטר זמן השכירות וטוען השוכר שכבר שילם חצי מהשכירות, ונאמן בשבועה.
- א"ל השאלני בטובו (לרש"י- כל זמן שהחפץ טוב. לערוך- בטובה שמחזיק לו השואל למשאל) והסכים - שאל לו לעולם כל זמן שהוא ראוי למלאכה. וצריך להשיב לו את השברים.
- תוס': שאל קורדום ל'פרדיסי'; או, משמע כל פרדסים שיש לו, ושואל בעין יפה נותן.
- או, הוא ספק אם הכל או רק שנים ושואל הוא מוחזק.
- כששאל מחבירו גרגותא להשקות שדותיו יכול לחזור בו המשאל אם לא שקנו מידו.
- משכיר בית ונפל; אמר בית זה- לא חייב כלום.
- בית סתם- חייב ליתן לו בית אחר איזה שירצה משכיר.
- עמדו בבית ואמר לו כזה- חייב ליתן לו בית שווה לו בגודל ובחלונות.

פרק תשיעי - המקבל שדה מחבירו

- תוס': תבן - הוא הנקצץ. קש - הוא הנשאר בארץ.
- בעל הקרקע - פעמים נוח לו בקש שיהפך לזבל, ופעמים נוח לו שלא ישאר קש ותשאר נקיה.
- פועל - פעמים נוח לו לנכש שרוצה קש, ופעמים נוח לו להשאיר הקש שיותר קל לקצור.
- לפיכך לעולם יעשו כפי המנהג.
- תוס': אריס; כשבעה"ב נותן זרע - מקבל האריס רבע.
- כשהאריס נותן זרע - מקבל האריס ג' חלקים.
- גם כשהוסיף בעה"ב לאריס, או אריס לבעה"ב לא מקבל אלא לפי המנהג, אא"כ התנו בפירוש.
- כל עיקר שמירת ועבודת השדה מוטלת על הבעלים, והתוספת להקל בטירחת על האריס.
- שניהם מספקין בקנים ושניהם חולקין בהם.
- קיבל שדה בקבלנות או חכרנות; יבש הנהר הגדול- מכת מדינה היא ומנכה לו מחכירתו.
- יבשה אמת המים- אין מנכה לו כיון שאינה מכת מדינה.
- תוס': ואפי' יבשו כל אמות המים אין מנכה לו שיש לו להביא מהנהר.

קד

- אמר בית השלחין זו; אמר מחכיר: לשמואל - אינה קפידא.
- לרבינא - הוי קפידא רק כשהם בתוכה.
- אמר חוכר: לשמואל - הוי קפידא.
- לרבינא - רק כשהם בתוכה דמוכח שבדוקא נתכוון.
- המקבל שדה מחבירו אף בקבלנות ולא עבד משלם כפי מה שהיתה ראויה לעשות, כיון שנהגו לכתוב אם אוכיר ולא אעביר אשלם במיטבא. תוס': ואף כשלא כתב משלם.
- קרבן שהאשה חייבת - בעלה חייב להביא (כגון זבחה וחטאת ואשם), ואף כמה שנתחייבה קודם שנישאת כיון שנהגו לכתוב 'אחריות... מן קדמת דנא' ואפי' לא כתב.
- תוס': נדריה ונדבותיה - אינו מחויב להביא, דאם יהיה מחויב יכולה לידור כל פעם שיקניטנה ויתחייב (אם תידור ותפרע קודם שישמע, או שישמע ולא ישים על ליבו להפר).
- באלכסנדריא, שהיו כותבין בכתובת הקידושין לכשתכנסו לחופה הוי לי לאנתו, לא הויה אשתו אם לא כנסה לבסוף.
- משכנו והשיב לו המשכון ומת הלוח - נוטל המלוה את המשכון מבניו.
- נשתמש הלוח במשכון - כשגובה המלוה גובה גם את הפחת שפחת המשכון;
תוס': אן משום שהלוח הקנה את המשכון למלוה.
- אן תקנת חכמים כדי שלא ימנע המלוה מלהשיב המשכון ללוה.
- בכל מקום גובין כתובה כפי המנהג באותו מקום למחצה לשליש ולרביע או הכל.
- שכיב מרע שאמר כתבו לבתי ד' מאות לכתובה (במקום שגובין מחצה) - כותבין ד' מאות שהם מאתים.
- אמר תנו ד' מאות בכתובתה: י"א דגובה ד' מאות, וכן מסקינן.
- וי"א דרק מאתים.
- תנו ד' מאות לכתובתה: גובה ד' מאות.
- קבלן שקיבל שדה לזרוע שומשמין וזרע חיטיין ועשו כשומשמין:
לר' כהנא - (לס"ד) נותן לבעלים פחות שמרויח כמה שלא הוכחשה הקרקע.
- לר' אשי - אין מנכה לו שנוח לו שתכחיש הקרקע ולא יפסיד כסף.
- עייסקא: פלגא מלוה פלגא פיקדון. ובחצי של המלוה;
- לנהדרעי - מצי לשתות שיכר, וגם אין גובין מבניו דהוי כמטלטלין, דאין סומך שיחזור לו.
- לרבא - אין יכול לבזבז, וגובין מבניו, דלהכי קרו לה עסקא.